

Calor específica d'un sòlid.

1 Objectiu

Determinació de la calor específica d'un sòlid mitjançant mesures calorimètriques.

2 Material

Vas Dewar (termo), termòmetre, agitador, recipient, fognet elèctric, balança i sòlid problema.

3 Fonament teòric

En posar en contacte dos cossos A i B , a diferent temperatura, hi ha una transferència de calor del cos que està a una temperatura més gran cap a l'altre, i, finalment s'assoleix una temperatura intermèdia. Si el sistema es troba tèrmicament aïllat de l'entorn, la calor guanyada pel cos A (Q_A) ha de ser igual a la calor cedida pel cos B (Q_B), i es verifica:

$$Q_A + Q_B = 0 \quad (1)$$

La calor que un cos cedeix o absorbeix en variar la seva temperatura ve determinada per l'equació:

$$Q = m c \Delta T \quad (2)$$

on m és la massa del cos, ΔT la variació de temperatura experimentada i c la **calor específica** del material, habitualment indicat en $\text{cal/g}^\circ\text{C}$ o bé $\text{J/kg}^\circ\text{C}$. Si expressem d'aquesta manera Q_A i Q_B en l'equació 1, podem determinar la calor específica d'un dels cossos si coneixem la resta de variables. El mètode descrit és coneix amb el nom de **mètode de les mescles**.

Aquest mètode s'implementa experimentalment posant el cos problema en contacte amb l'aigua, la calor específica de la qual és coneguda, a l'interior d'un vas de Dewar. Un vas de Dewar és un recipient amb parets tèrmicament molt aïllants, a través de les quals l'intercanvi de calor és menyspreable durant el procés.

A la pràctica sempre hi ha una petita transferència de calor (Q_E), que cedeix o bé absorbeix al vas de Dewar. Si es té en compte aquest fet, l'equació 1 es transforma i s'obté:

$$Q_A + Q_B + Q_E = 0 \quad (3)$$

Per calcular Q_E s'ha de conèixer l'**equivalent en aigua del calorímetre**, (E), que és la massa d'aigua que absorbeix o cedeix la mateixa quantitat de calor que el calorímetre en experimentar una determinada variació de temperatura. Q_E es pot expressar com:

$$Q_E = E c_a \Delta T \quad (4)$$

on $c_a = 1\text{cal/g}^\circ\text{C}$ és la calor específica de l'aigua. Aleshores, es pot reescriure l'equació 3 i s'obté:

$$m_A c_A (T_{Af} - T_{Ai}) + m_B c_B (T_{Bf} - T_{Bi}) + E c_a (T_{Ef} - T_{Ei}) = 0 \quad (5)$$

4 Mètode experimental

4.1 Determinació de l'equivalent en aigua del calorímetre

Per determinar l'equivalent en aigua del calorímetre es barregen dues quantitats d'aigua conegudes i, mesurant la temperatura final de la mescla es determina E utilitzant l'expressió 5 (totes les variables que apareixen a l'expressió són conegudes menys E).

Posa 1/2 litre d'aigua (aproximadament) en un recipient i escalfa-la damunt el fogonet elèctric.

Mentre l'aigua no arriba al punt d'ebullició introdueix l'agitador al vas de Dewar i determina la massa del conjunt agitador-vas de Dewar a la balança, sense aigua (m_1). Omple fins la meitat el vas de Dewar amb aigua a temperatura ambient i determina novament la seva massa (m_2). La massa de l'aigua freda afegida és $m_A = m_2 - m_1$.

Introdueix el termòmetre uns tres centímetres en l'aigua i determina la seva temperatura (T_{amb}).

Afegeix l'aigua bullint, que es troba a T_{eb} (cal determinar T_{eb} amb el termòmetre), al contingut del vas de Dewar fins arribar a 3/4 parts de la seva capacitat. Agita amb compte fins assolir la temperatura d'equilibri T_{eq} .

Per determinar la massa d'aigua calenta afegida, torna a determinar la massa del vas de Dewar (m_3). La massa d'aigua és $m_B = m_3 - m_2$.

Per obtenir més fiabilitat en el resultat repeteix tot el procés dues vegades.

4.2 Determinació de la calor específica del sòlid

La calor específica del sòlid es pot determinar també a partir de l'equació 5. En aquest cas cal posar en contacte aigua i el sòlid problema, tots dos amb temperatures inicials conegudes.

Posa 1/2 litre d'aigua (aproximadament) en un recipient i escalfa-la damunt el fogonet elèctric.

Mentre l'aigua no arriba al punt d'ebullició introdueix l'agitador al vas de Dewar i determina de nou la seva massa a la balança sense aigua (m_1). Omple fins la meitat el vas de Dewar amb aigua a temperatura ambient i determina novament la seva massa (m_2). La massa de l'aigua freda afegida és $m_A = m_2 - m_1$.

A continuació determina la massa del sòlid problema, (m_B), i introdueix-lo en l'aigua bullint. Cal mantenir-ho en ebullició durant cinc minuts per garantir que el cos té una temperatura uniforme i igual a T_{eb} (cal determinar T_{eb} amb el termòmetre).

Amb molt de compte, extreu el sòlid de l'aigua bullint i introdueix-lo ràpidament dins el vas de Dewar. El sòlid no ha de tocar ni les parets ni el fons del vas. Agita fins assolir la temperatura constant de l'equilibri (T_{eq}).

Per obtenir més fiabilitat en el resultat repeteix tot el procés dues vegades.

5 Resultats

5.1 Determinació de l'equivalent en aigua del calorímetre

- Construeix dues taules amb totes les variables mesurades en cada experiència.
- Calcula, partint de l'equació 5, l'equivalent en aigua del calorímetre obtingut en cada cas i calcula'n la mitjana.
- Fes una estimació de l'error comès en la determinació de l'equivalent en aigua del calorímetre. Justifica les possibles causes de les discrepàncies entre les dues mesures.

5.2 Determinació de la calor específica del sòlid

- Construeix dues taules amb totes les variables mesurades en cada experiència.

- Calcula, partint de l'equació 5, la calor específica del sòlid problema obtinguda en cada cas i calcula'n la mitjana.
- Fes una estimació de l'error comès en la determinació de la calor específica del sòlid. Justifica les possibles causes de les discrepàncies entre les dues mesures.

6 Qüestions

1. Busca en els llibres de referència bàsics el valor de la calor específica d'algunes substàncies comunes, i indica de quin material es pot tractar.
2. Quin problema o problemes sorgirien si, en la realització d'aquesta pràctica, disposéssim de molt poca quantitat de sòlid problema?
3. Creus que hi ha pèrdues de calor entre el vas de Dewar i l'atmosfera? En cas afirmatiu, com influeixen en l'equació 5? i en el resultat obtingut?